

LÜHIKROONIKA

5. aprillil toimus Tallinnas Hõimuklubi õhtu „Liivi pärandi tagasitoomine“. Läti Ülikooli Liivi instituudi juhataja, keeleteadlane Valts Ernštreits kõneles Läti põlisrahva ja meie hõimurahva – liivlaste – tänapäevast, liivi identiteedi, keele ja kultuuri hoidmisest ning arendamisest, samuti liivi pärandi nähtavaks tegemisest Lätis.

10. aprillil Eesti Kirjandusmuuseumi seminaril esines ingliskeelse ettekandega Inna Lisnjak. Ta kõneles Ukraina rahvapillidest ja pillimängupraktikatest. Esineja keskendus iidsetele pillidele kobzale ja banduurale ning XV–XVIII sajandist pärinevatele eepilistele teostele, mida ukraina kasakad kandsid ette nende rahvapillide saatel.

11. aprillil esitleti Eesti Keele Instituudis raamatut „See kuningas sest avust, põrgukonn ja armutaim. Eesti keelemõte 1632–1732“. Väljaanne koondab ühtede kaante vahele eesti kirjakeele tekkimist puudutava seni avaldamata või varem hajali publitseeritud materjali: alates Heinrich Stahli käsiraamatu katekismuseosa sissejuhatusest (1632) kuni Eberhard Gutsleff noorema eessõnani Anton Thor Helle koostatud grammatikale (1732). Raamatu valmimise tagamaadest kõnelesid koostajad Kristiina Ross (kirjeldas töö algust 2003. aastal), Kai Tafenau (tutvustas raamatu idee arengut pikkade aastate jooksul) ja Aivar Põldvee (kes nimetas tööd selle raamatu kallal kullakaevamiseks, viidates Villem Reimanile).

14. aprillil toimus Tartu Linnaraamatukogu 110. sünnipäeva puhul kõnekoosolek „Kultuur, identiteet, piirid“. Esinesid Daniele Monticelli („Läbides piire: Eesti kultuuridentiteedi tõlkelisusest“), David

Vseviiov („Aeg ja lood“), Johanna Ross („Lubatu ja lubamatu piirid kirjanduses“) ja Paavo Matsin („Kirjanduslik initsiatsioon ja selle võimalikkus nüüdiskultuuris“).

14.–15. aprillil peeti Tartus konverents „Tuleb ingel ja puudutab vett. Artur Alliksaar 100“. Ettekannetega esinesid Karel Leet („Marginaale Eesti tõkeloo allikaile. Artur Alliksaar ja Rainer Maria Rilke – tõsiasju ning oletusi“), Margit Möistlik („Artur Alliksaare elu lugu: müüt, faktid ja hämaralad“), Kristi Metste („Lisandusi Linda Alliksaare lähemaks tundmiseks“), Maria-Kristiina Lotman, Rebekka Lotman ja Mihhail Lotman („Häälikuinstrumetatsioon eesti luules Artur Alliksaare näitel“), Hasso Krull („Varjude poeetika“), Tiit Hennoste („Vabastaja Alliksaar“), Arne Merilai („Artur Alliksaare alliteratiivsed arhetüübid“), Guntars Godiņš („Kuidas tõlkida tõlkimatut Alliksaart?“) ja Mart Velsker („Artur Alliksaare pühendusluuletused“). Toimus kaks vestlusringi: üliõpilaste vestlusring „Ahvid ei ole sugugi nii suured banaanisõbrad, nagu loomaiaa direktress värsedes valetab“ (luuletuskogust „Olematus võiks ju ka olemata olla“) ja „Ulmeline Alliksaar“ (näidendist „Nimetu saar“), mida juhtis Joosep Susi.

14.–15. aprillil toimus Tartu Ülikooli Narva kolledžis XI Mikael Agricola päeva konverents. Plenaartekannetega esinesid Heinike Heinsoo („Emakeelse hariduse kujunemine Eestis, Soomes ja Ukrainas“), Jaan Bärenson („Eesti Piibliseltsi kirjastustegevusest XIX sajandil“), Elvira Küün („Eesti rahvusvähemuste mitmekesusest“), Madis Arukask ja Eva Saar („Surmalähedus ja sellega seotud kogemused vepsa traditsioonilises kultuuris“). Sektsioonis „Kirde-Eesti keel ja meel“ astusid üles Piret Norvik („Soome laenudest kirderannikumurdes“) ja Kairi

Klaamann („Ingerisooma keele ja kultuuri säilitamine Jõhvis”). Varalahnunud soomerootsi luuletaja Edith Södergrani (1892–1923) mälestusele pühendatud seksioonis kõnelesid Szilárd Tibor Tóth (TÜ) ja Ivars Orehovs (Läti Ülikool). Seksioonis „Idapoolsete uurali rahvaste keeled ja kultuurid” esinesid Lasnamäe gümnaasiumi õpetaja Natalia Abrosimova („Ersa keel tänapäeval”), Ungari Szegedi ülikooli keeleteadlased Sándor Szeverényi („On the relationship between reported speech and evidential systems”) ning Ekaterina Suntsova ja Marina Romanova, kes käsitlesid udmurdi keele küsimusi. Elena Vedernikova (Eötvös Lorándi ülikool, Budapest) andis ülevaate mari keele õpetamisest ungari üliõpilastele.

15. aprillil korraldasid Laurensiuse Selts ja Emakeele Selts Tallinnas konverentsi „Eduard Ahrens 220”. Avasõnavõtuga esines Eesti TA president Tarmo Soomere. Sulev Valdmaa Laurensiuse Seltsist kõneles Eduard Ahrensi tähtsusest. Ettekangetega esinesid Sirje Kivimäe („Eestimaa Ahrensi ajal”), Karl Pajusalu („Eesti ja Soome murdekontaktid”), Annika Viht („Eduard Ahrens XIX sajandi grammatikute seas”), Hannu Remes („Soome keel Eduard Ahrensi eesti keele grammatikas”) ja Priit Rohtmets („Kirikukorraldusest Eesti- ja Liivimaal XIX sajandil”).

17. aprillil toimus Eesti Kirjandusmuuseumi ingliskeelne online-seminar joiude ja saami pühakohtade arheoakustikast. Julia Schpinitzskaya pidas ettekande „Yoking with the spirits: Sami sound rituals and acoustics of sacred sites” („Joigumine koos hingedega: Saami helirituaalid ja pühapaikade akustika”). Helsingi ülikooli arheoakustika uurimisrühm on alustanud saami pühapaikade akustika ja rituaalsete praktikate seoste uurimist. Uurimistöö hõlmab Soome, Norra ja Rootsi arhiivides,

aga ka varastes etnograafilistes allikates leiduvaid materjale nii Põhja-Saami, Edela-Saami kui ka Ida-Saami rahvarühmadelt. On püstitatud hüpotees, mille järgi pühapaikadele pühendatud joiud seonduvad koha akustikaga.

18. aprillil peeti Tartus Eesti Kirjanduse Seltsi traditsiooniline kirjanduse aastaülevaadete kõnekoosolek. Doris Kareva kõneles 2022. aasta luulest, Leena Käosaar proosast, Siret Campbell draamakirjandusest, Kätlin Vainola lastekirjandusest ja Maarja Kangro tõlkekirjandusest.

19. aprillil toimus Eesti Keele Instituudis Hõimuklubi õhtu „Kas ja kui palju on tänapäeva eesti keel veel soome-ugri keel”. Kristiina Ross tutvustas raamatut „See kuningas sest auvust, põrgukonn ja armutaim. Eesti keelemõte 1632–1732” ning rääkis sellest, mida võib järeldada eesti kirjakeele sünni kohta. Sven-Erik Soosaar võrdles tüpoloogiliselt soome-ugri ja indoeuroopa keeli, selgitades, kuidas on meie kirjakeele sünnilugu muutnud eesti keelt indoeuroopalikumaks.

20. aprillil pidas Martin Klöcker Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuses loengu „Adel und Literatur im frühneuzeitlichen Baltikum. Fakten – Fiktionen – Analysen” („Aadel ja kirjandus varauusaegses Baltikumis. Faktid – oletused – analüüsid”). Tegem oli UTKK teadusprojekti „Kokkupuuted, üleminek, muutus: *nobilitas haereditaria ac litteraria* varauusaegse kirjanduse väljakujunemisel Poola ja Rootsi Liivimaal” avaüritusega.

21. aprillil toimus Tartus Eesti Rahvaluule Arhiivi kaastöölise päev. President Alar Karis andis üle Eesti Vabariigi presidendi rahvaluulepreemiad. Tehti kokkuvõtteid möödunud kogumisaastast ja kogumisvõistlusest „Muusika minu elus”. Pille

Kippar pälvis preemia rahvaluuleainese kogumise eest kõrgkoolides aastatel 1973–2004 ning koori Lubinokad liikmete suurepärase kaastöö organiseerimise eest 2022. aasta kogumisvõistlusel „Muusika minu elus”. Anne Kurepalu sai preemia Lahemaa elu ja pärimuse järjekindla jäädvustamise eest aastail 1972–2022 ning väljapaistvate kaastööde eest aastatel 2013–2022. Henno Sepp sai preemia silmapaistva töö eest kogumisvõistlusel „Muusika minu elus” ning Heinz Valk oma kaastööde eest ERA-le aastail 2006–2015 ja särava töö eest kogumisvõistlusel „Muusika minu elus”. Kuulutati välja uued kogumisvõistluse teemad: „Kohtumised metsloomadega” ja „Minu saunalugu”.

27. aprillil peeti Tallinnas Eesti Teaduste Akadeemias konverents „Loomingu sajand”. Avasõnad lausus Vabariigi President Alar Karis. Paul-Eerik Rummo ja Raivo Tafenau esitasid juubeliks valminud teose „Rapsoodia 23 ... 23”. Ettekannetega astusid üles Tiit Hennoste („Looming ja lööming. Loomingu vaim ja võim”), Mart Velsker („Loomingu esimene lehekülg”), Sirje Olesk („Stalinlik Looming”), Marin Laak („Jälgi „piiritagusest” eesti kirjan- dusest Loomingus”), Elle-Mari Talivee („Minu lapsepõlve Looming”), Hasso Krull („Igavene inimene on surnud: humanism, nihilism ja negatiivne dialektika „Tõe ja õiguse” II osas”), Ave Taavet („Alkeemi- lisi aspekte Teet Kallase loomingu”), Jaan Undusk („Loomingu kuulsaim riim”), Johanna Ross („Naine Loomingus: objekt ja subjekt”), Märt Väljataga („Areneb / ei arene – kirjandusliku arengu mõistmisest Loomingus”) ja Saara Liis Jõerand („Veel kirjutada. Veel rääkida. Noor kirjandus 2023”).

27. aprillil korraldas Akadeemiline Rahvaluule Selts Tartus üldkoosoleku. Katre Kikas pidas akadeemilise ettekande „„Kirjutamine on minu meelest ikka alati üks väga armas töö olnud...” Jaan Saal- vergi kirjutajaidentiteedist”. Jaan Saalverk (1874–1932) oli Jakob Hurda viljaka- maid kaastöölisi Jüri kihelkonnast. Peale rahvaluule üleskirjutuste on arhiividesse jõudnud teisi tema kirjutatud tekste – luuletusi, ajalehesõnumeid, erinevate üles- tähendustega märkmikke jms. Peeti ARS-i üldkoosolek, mille päevakorras oli 2022. aasta tegevus- ja majandusaruanne ning uue juhatuse valimine.

27.–28. aprillil toimus Tallinnas Eesti Keele Instituudis 20. rakenduslingvis- tika kevadkonverents „Keel ja keele- kasutajad”. Kutsutud esinejad olid Simon Krek (Jožef Stefani instituut, Sloveenia, „Digital Dictionary Database for Slovenian: unstructured, semi-structured and structured data in modern lexicography”), Detmar Meurers (Tübingeni ülikool, Saksamaa, „Linking second language acquisition research and digital language learning”) ja Heiki-Jaan Kaalep (TÜ, „Keeletehnoloog teoretiseerib korpuse üle”). Töö toimus kaheksas sektsioonis: rakenduslingvistika, leksikoloogia, kõne- tehnoloogia, mitmekeelsus, kirjakeel ja korpused, registrid keeles, akadeemiline kirjutamine ning keelehoole ja varieeru- mine. Osavõtjaid oli Leedust, Hollandist, Soomest, Rootsist, Saksamaalt. Eestist osa- lesid Tartu ja Tallinna ülikooli, EKI, Võru Instituudi, Kaitseväe Akadeemia, Rahvus- raamatukogu ja Eesti Kirjandusmuuseumi teadlased. Konverentsi korraldasid Eesti Rakenduslingvistika Ühing, Eesti Keele Instituut ja Tallinna Ülikool.